

Examenul național de bacalaureat 2021

Proba E. c)

Istorie

Simulare

Filiera teoretică, profil umanist, toate specializările; Filiera vocațională - profil artistic, toate specializările; - profil sportiv, toate specializările; - profil pedagogic, specializările: bibliotecar-documentarist, instructor-animator, instructor pentru activități extrașcolare, pedagog școlar; - profil teologic, toate specializările.

- Toate subiectele sunt obligatorii. Se acordă zece puncte din oficiu.
- Timpul de lucru efectiv este de trei ore.

СУБЈЕКАТ I

(30 бодова)

Прочитајте, пажљиво, ниженаведене изворе:

А. „У суђењу Лењинових наследника нема јединственог мишљења. [...] Између 1924-1953, лик Стаљина добио је херојске размере у очима совјетског народа, он се представио као наследник Лењина, оснивач модерне економије, разарач унутрашњих непријатеља земље, борац који је водио нацију до победе над фашизмом и вођом који је своју земљу победнички водио кроз нуклеарно доба. Међутим, само три године након његове смрти, Стаљинова [...] репутација је почела да се уништава. Његов наследник, Хрушчов, [...] покренуо је програм «дестаљинизације» током којег је Стаљину приписан читав списак злочина. Главна оптужба Хрушчова била је да је Стаљин скренуо са пута истинског марксизма-лењинизма стварајући свој «култ личности». [...] У «тајном извештају» који је прочитан у фебруару 1956. на XX-ом конгресу Комунистичке партије Совјетског Савеза, Хрушчов је пратио Стаљинову каријеру од '30-их, детаљно описујући његове грешке и злочине против странке. Стаљин је окривљен за флагрантну злоупотребу власти. Био је лично крив за чистке «оних масовних хапшења која су нанела огромну штету СССР-у [...] и социјализму»“. (M. Lynch, *Stalin și Hrușciov: URSS, 1924-1964*)

Б. „До 1926. Мусолини је остварио свој сан да постане диктатор Италије. Могао је доносити законе једноставно издавањем уредби. Парламент је био у потпуности под његовом контролом - престао је бити форум за расправу и постао је пуки амфитеатар у којем поздрављале његове одлуке. [...]. Није било организоване политичке опозиције [...]. Наравно, теоретски, краљ је могао отпустити Мусолинија, али [...] Виктор Емануел није био спреман да се суочи са својим премијером. Штавише, све док је Мусолини подстицао краља с поштовањем, није имао разлога да брине због оружаних снага краља које су му положили заклетву на верност.

Осигуравши тако свој положај, Мусолини је кренуо у стварање своје фашистичке државе. Ова држава је морала бити лична диктатура, јер јој је главни циљ био да одржи и ојача сопствену моћ.[...] Подстицао је култ личности који је истицао његову генијалност, снагу и чињеницу да је незаменљив као вођа нације.[...] Тежња за личном моћи била је већа од жеље да «фашизује» Италију и италијанске институције. Као резултат, његова политика разочарала је многе у фашистичкој странци који су се надали да ће револуција [...] створити државу у којој ће странка контролисати све владине институције. Као резултат, његова политика разочарала је многе у Фашистичкој странци који су се надали да ће револуција [...] створити државу у којој ће странка контролисати све владине институције.“ (M. Robson, *Italia: liberalism și fascism, 1870-1945*)

Полазећи од ових извора, одговорите на следеће захтеве:

1. Напомените политичку странку наведену у извору **Б**. **2 бода**
2. Одредите, из извора **А**, једну информацију која се односи на Хрушчова. **2 бода**
3. Наведите по један историјски простор на које се односе извор **А**, односно извор **Б**. **6 бодова**
4. Напишите, на испитни папир, слово које одговара извору који тврди да политички лидер се сматра оснивачем модерне економије. **3 бода**
5. Напишите једну везу узрок-последица између две информације из извора **Б**, назначивши улогу сваке понаособ (*узрок*, односно *последица*). **7 бодова**
6. Представите две демократске политичке праксе из Румуније (România), у XX-ом веку. **6 бодова**
7. Наведите константу у одвијању историјских догађаја који су се одиграли у послератној Румунији, у периоду 1946-1947. **4 бода**

СУБЈЕКАТ II

(30 бодова)

Прочитајте, пажљиво, ниженаведени извор:

„Обједињавање постојећих области између Карпата(Carpați) и Дунава(Dunăre) под влашћу Басараба(Basarab) учињено је добрим разумевањем, као и силом. [...] У настанку Влашке (Țării Românești), осим уједињења војводства и кнежевина, морају се узети у обзир и два важна фактора. Као прво, трговина. Нова држава била је усредсређена на завршни сегмент главне трговинске руте која је кроз ушће Дунава повезивала Централну Европу са Црним морем(Marea Neagră). Потреба за сигурношћу континенталног трговинског пута, као и значајни приходи које је војвода Басараб остварио у својству «чуvara» ове трговачке артерије, одиграли су важну улогу у настанку средњовековне румунске државе на југу Карпата.[...] Други важан фактор генезе средњовековне државе између Карпата и Дунава била је доминација Монгола[...]; она је блокирала угарску експанзију изван Карпата [...]. Уједињењу политичких области између Карпата и Дунава погодвали су и унутрашњи сукоби у Краљевини Угарске који су избили изумирањем династије Арпадијана. Чим је нова Анжујска династија, преко краља Карола Роберта, окончала ове поделе, Угарска је покушала да уништи државу која се недавно појавила изван Карпата. [...]

Територија источно од Карпата била је [...] под влашћу Монгола, под надзором војних центара [...]. Да би се заштитила источна граница Краљевине Угарске и блокирали пролази Источних Карпата, у случају упада Татара, подручје у близини пролаза било је војно организовано, имајући статус *марке* (погранично подручје са војно-одбрамбеним функцијама) коју је предводио војвода Драгош(Dragoș) из Марамуреша(Maramureș)[...]. Осим *марке* коју је основала краљевина Угарске, на територији источно од Карпата постојале су и политичке области [...] као што се види из неких извора.[...] Уједињење политичких области припада војводи „утемељивачу“ који долази са планина: Богдан(Bogdan) из Марамуреша. У сукобу са угарским краљем Лујем I,[...] прешао је Карпате, уклањајући Драгошове наследнике[...]. После неуспелог покушаја да се ослободи од угарске контроле(1359), Богдан је у зиму 1364-1365. изборио победу сличну победи Басараба из 1330. И у случају нове румунске државе источно од Карпата, Богданова победа привремено је окончала угарско сузеренитет над овом новом земљом, али је, што је још важније, потврдила неповратни карактер постојања молдавске државе.” (F. Constantiniu, *O istorie sinceră a poporului român*)

Полазећи од овог извора, одговорите на следеће захтеве:

1. Напомените војводу са југа Карпата наведеног у извору. **2 бода**
2. Утврдите век када се одвијају догађаји са истока Карпата у датом извору. **2 бода**
3. Наведите војводу који је уклонио угарско сизеренство са простора источно од Карпата и војну акцију закључену са овим резултатом, на коју се односи дати извор. **6 бодова**
4. Наведите, из датог извора, две информације о *марки*. **6 бодова**
5. Формулишите, на основу датог извора, мишљење о контексту оснивања средњовековне државе Влашке, подржавајући га са две информације из извора. **10 бодова**
6. Аргументујте, путем историјског догађаја, тврдњу да у XVII-ом и у првој половини XVIII-ог века постоје акције усмерене на институционалну организацију на румунском простору. (Бодује се представљање историјског догађаја и употреба појмова који изражавају узрочност и закључак). **4 бода**

СУБЈЕКАТ III

(30 бодова)

Израдите, на приближно две странице, есеј о стварању румунске модерне државе у XVIII- XIX-ом веку, имајући у виду:

- напомену једног циља политичких пројеката који се односе на модерну румунску државу, разрађених у другој половини XVIII-ог века
- прецизирање политичког пројекта који се односи на модерну румунску државу из прве половине XIX-ог века и напомену три аспекта у вези са овим пројектом;
- представљање историјске чињенице која је фаворизовала формирање модерне румунске државе, спроведена између 1857-1859;
- формулисање мишљења о консолидацији румунске државе у седмој деценији XIX-ог века и подржати га једним историјским аргументом.

Напомена! Бодује се употреба **адекватног историјског речника**, **структура** есеја, представљање **везе узрок-последича**, сачињавање **историјског аргумента** (представљање релевантне историјске чињенице и употреба појмова који представљају узрочност и закључак), поштовање **хронолошког/логичног редоследа** историјских чињеница и **уклапање** есеја у оквиру захтеваног простора.